

FREDAG

livet

TORE STUBBERUD

Yrke: Forfatter og forlegger. **Alder:** 66. **Sivilstand:** Gift og uskilt, to barn og to barnebarn, med ca. 30 limousin-kyr på gården vi forpakter. **Hvor er du i livet?** Jeg har gitt ut boka «Reiseklar». Leserne skjønner hva det betyr.

Dødsmestring

– *Vi er fattigere enn før, fordi alt av sykdom og død overlates til sykehus og eksperter, sier du.*
 – *For å leve bedre sammen, bør vi se til hvordan våre forgjengere møtte døden.*

Av Marianne L.L. Melgaard

«S ynd å skilles fra armen sin på en så brutal måte. I livet hang vi jo sammen. Og vi skal ikke skilles i døden. Det skal aldri skje, jeg og titanarmen skal være uatskillelige i graven. En gang skal titanen ligge ved min side.»

Den 6. november 2010 var Tore Stubberud nær avslutningen av «Reiseklar». Romanen skulle beskrive hvordan hans far og besteforeldre, haugianere av arbeiderslekt, hadde møtt og mestret livets slutt. Så falt forfatteren selv ned mot døden, i form av et kjellergulv i betong. I tre og et halvt år etter fallet opplevde Stubberud å være redusert til et stykke skadet kjøtt – det var operasjoner for knust arm og brukket lår, månedsvi i rullestol og motoriserte sykesenger og en tilværelse prisgitt et kostnadseffektivt helsevesen.

– Du beskriver i boka hvordan kroppen tok makten over sinnet ditt da du ble skadet. Opplever du at du er kropp, eller har kropp, i dag?

– Jeg brukte lang tid, men har omsider klart å skyve kroppen tilbake til det den er – en kropp. Som dominerer min ånd mindre nå, enn i de verste periodene. I boka «Selvbiografi ved seks års alder» skriver jeg om min oppvekst med bestemora mi, oppe i senga hennes, der hun langsomt døde av koldbrann i beinet. Men hun lot aldri kroppen, beinet som bokstavelig talt forsvant, ta overhånd. Hun er et forbilde, sier Stubberud.

– Du drev en økologisk gård i Rakkestad, med en forpakter som har ansvar for 30 limousiner, en fransk kurase kjent for sine kjøttrike kropp. Hva betyr det for deg å leve på landet med dyr?

– Jeg er såpass påvirket av fransk opplysningstenkning at jeg egentlig ikke liker naturen, men jeg forundrer meg over den. Og jeg har alltid vært vitenskapelig innstilt, og vi la tidlig om til økologisk drift av jord og dyr, da vi så kommersialismens og sprøytemiddelproducentenes herjinger. Dessuten er jeg veldig glad i dyr, og med økologisk drift tilbys de mer plass, jeg vil kunne snakke med hvert enkelt dyr, sier Stubberud.

Beryktet stemme fra Rakkestad

I tillegg til å ha skrevet diktsamlinger og romaner, bøker om lokalhistorie og -billedkunst, filosofi og dyreoppdrett, samt gjendiktninger av Charles Baudelaire, ble Stubberud raskt beryktet da han ga ut boka «Anti-Marx» i 1978. Reaksjonen i den politiserte offentligheten var ganske helnorsk; man tålte ikke andre stemmer, sier Stubberud i dag.

– Jeg har aldri vært redd for motstand, men noen skydde ingen midler for å diskreditere meg. Tidsskrifter omtalte meg sarkastisk som «håpets stemme fra Rakkestad», for å drite meg ut – hvem var denne bygdetulling, liksom? Men jeg har aldri tatt avstand fra venstresida i og for seg, min viktigste inspirator for «Anti-Marx» var Claude Lefort – min veileder fra filosofistudiene i Frankrike. Min

SER BAKOVER: – De gamle mestret døden, og det gjør ikke vi, språkløst omgitt av all slags moderne teknologi. Vi kan lære av

lærer og venn, og en kjent trotskist. Boka handlet om Solsjenitsyn-sjokket – om venstresidas behov for ideologisk hygiene. Men sagt med Baudelaire; bare gjennom misforståelser går verden videre, sier Stubberud.

Men den første, og mest innflytelsesrike filosofen i Stubberuds liv, var hans bestefar, Anton Stubberud fra Rakkestad.

– Seinere kan du si at bestefar fikk to elever; Giorgio Agamben og Slavoj Žižek, som begge har skrevet om den revolusjonære kristendommen – men de kom etter bestefar. Under hele oppveksten hørte jeg om oppbruddets filosofi, om viktigheten av å forlate sin mor og sin far, å måtte forlate den verden du kjenner, for å forstå den. Det står veldig sterkt for meg

3

PÅ SPARKET

Hvilken bok har gjort sterkest inntrykk på deg?

– Albert Camus' «Den fremmede»

Hva er din favorittfilm?

– «Amarcord» (1973) av Federico Fellini

Hva slags musikk hører du på?

– Alt

QUIZ
KALENDER
PARADOKS
NAVN

er Tore Stubberud.

hvordan våre forgjengere møtte døden, sier Tore Stubberud.

FOTO: LINDA BOURNANE ENGELBERTH

fra barndommen, og samtale med bestefar var skjellsettende for mine seinere valg i livet, sier Stubberud.

Hvile i regnet

Bestefaren var en haugianer og en pietist. Stubberud presiserer at i motsetning til puritanisme, har pietisme stor respekt for det

kroppslige, og for verden som en gave.

«Aldri var bestefar mer verdensfrom enn når han lyttet til regnet. (...) Han kunne hvile i regnet, miste sine egne bekymringer, for regnet var så utenfor tid og rom, det regnet på alle, gamle og unge, dyr og mennesker, og over hele jorden. Regnet var som musikk, nesten som en harpe med strenger mot jorden, 'hør', sa han, 'hør', og lukket øynene for å huske sitt eget regn, hans regn.» (fra Reiseklar)

Alt før han falt selv, ønsket Stubberud å skrive om hvordan menneskene før oss mestret livet og døden. For i dag er vi fattigere, mener forfatteren, fordi død og sykdom er fjernet fra oss og privatsfæren og priggitt sykehus og eksperter. Stubberud mestrer flere språk og er vel bevandret i filosofi og litteratur, men i møte med sykdom og død opplevde han seg selv som ynkelig.

– De gamle mestret døden, og det gjør ikke vi, språkløst omgitt av all slags moderne teknologi. Vi kan lære av hvordan våre forgjengere møtte døden, og i dag må skape et språk for våre savn, og som et motstykke til det tekniske språket du utsettes for som pasient, mener Stubberud.

«Hauger av byråkrater»

Gjennom flere år med operasjoner og sykehusopphold, opplevde forfatteren seg som fremmed, også for seg selv. Han beskriver «et bygg hvor de bunkrer kjøtt og muskler og sener og blod», og der «vinden fra samfunnet trengte inn gjennom de dårlige vinduene. (...) Sykehuset er samfunnet utenfor i verste tapning, destillert. For nå ligger du på ryggen.»

Stubberud beskriver «hauger av byråkrater», som styrer ut ifra penger og budsjetter. Fagligheten slipper ikke helt til, og inne i Oslo sitter politikken. Men blant pasientene, hvor de syke og døende ligger, hersker skrivelserne:

«Og her er det en tydelig konflikt mellom økonomiske, autoritære systemer og oss menneskelige, altfor menneskelige. Vi pasienter må lære oss å snakke på nytt: Produksjon, skal vi si, leveranse, avsetningsstopp, ordreserver, resultatenheter, produksjonsbedrift, helseforetak, verdiskapning. Det er noe gåtefullt over denne kontaktløsheten.»

Stubberud mener han har skrevet en politisk roman, for å etterlyse det sosiale.

– Jeg prøver å lete fram en negativ teologi, ved å fastslå hva det sosiale ikke er, hva som mangler. Ensomheten, bare avbrutt av babbelet rundt deg, at du er redusert til en pasient – en som lider, og som er påtvunget tålmodighet, sier 66-åringen.

Å skrive er som å røyke

Han meldte seg selv ut av statskirka som 15-åring, selv om han beskriver oppveksten i

haugianermiljøet ved Glomma som givende. Stubberud trodde ikke på kirka, og unge Stubberud skulket det meste av skolen, tida ble heller tilbrakt med fising og lesing av bøker som interesserte. Seinere ble han fransk statsstipendiat ved Universitetet i Caen, der han mellom 1970–71 studerte filosofi, vitenskapsteori og fransk. Seinere ble han tatt opp som stipendiat ved Universitetet i Oslo, og forsket på litteratur og filosofi mellom 1972–77. Etter noen år som journalist og redaktør startet han opp sitt eget forlag, Valdisholm, i 1986.

– Jeg har alltid skrevet, fra jeg var fire år gammel noterte jeg på papirlapper. Det er som å røyke, men røyken kvittet jeg meg med, sier Stubberud.

– I «Reiseklar» innleder du med å sitere Stig Dagerman; «Vårt behov for trøst er mettelig.» Kan litteratur og filosofi være hjelpemidler for å finne trøst, der vi finner gjenklang i andres uttrykk for ensomhet, sorg eller frykt?

– Jeg tror filosofi og litteratur kan være kilder til visdom for å finne trøst. Les for eksempel Montaigne, hans essay fra 1580, det er oversatt til norsk i tre bind. Der finner du en fantastisk innsikt i livskunst og evne til å møte døden. Du vil føle at han sitter i samme rom som deg når du leser, og hårene vil reise seg på armen din.

– Har sykdomsperioden forandret deg? Hva vil du gjøre framover?

– Venstrearmen er litt

svekket, men ellers er jeg styrket. Jeg vil forsøke å sette beina i eikene på den store samfunnssykkelen, på vei mot den lysende framtida, et slags motstandsmenneske, sier forfatteren.

Han fastslår at romanens kritikk mot helsevesenet ikke rammer de ansatte, men heller agentene for de politiske vindene ute i samfunnet. For å leve bedre sammen, bør vi se til hvordan våre forgjengere møtte døden, mener Stubberud, og peker i boka på samholdet i etterkrigstida: «Kanskje var det bare i skyggen av døden at et samfunn kunne bygges.»

– Kulda som slipper inn vinduene på sykehuset kommer utenfra, jeg gir ikke helsepersonellet ansvaret for disse årene av livet mitt. Da jeg falt i kjellergulvet, var altså mye av boka allerede klar. Men en ond ånd, gud veit... noen mente vel at jeg manglet noe substans og sendte meg i kjellergulvet. Hvorfor og hvordan veit jeg ikke, men boka ble bedre av det. Du, det er en bra avslutning. Vi kan stoppe der.

innenriks@klassekampen.no